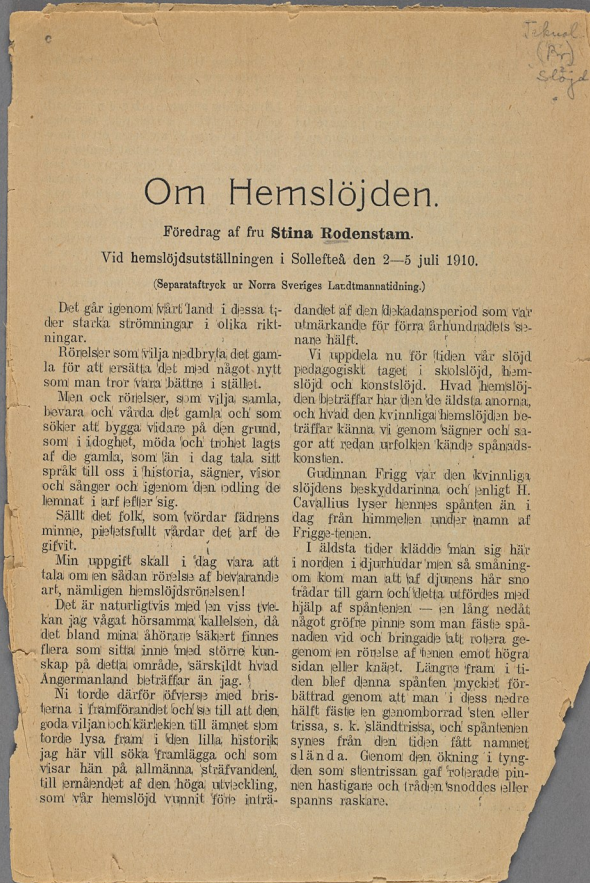

Rodenstam, Stina

Om hemslöjden :

Om Hemslöjden.

Föredrag af fru **Stina Rodenstam.**

Vid hemslöjdsutställningen i Sollefteå den 2—5 juli 1910.

(Separattryck ur Norra Sveriges Lärarnämndstidning.)

Det går igenom vårt land i dessa tider starka strömningar i olika riktningar.

Rörelser som vilja nedbryta det gamla för att ersätta det med något nytt som man tror vara bättre i stället.

Men också rörelser, som vilja samla, bevara och värda det gamla och som söker att bygga vidare på den grund, som i idoghet, möda och trohet lagts af de gamla, som än i dag tala sitt språk till oss i historia, sägner, visor och sånger och igenom den odling de lemnat i arf efter sig.

Sållt det folk, som värddar fädrens minne, påståsfullt värddar det arf de gifvit.

Min uppgift skall i dag vara att tala om en sådan rörelse af bevarande art, nämligen hemslöjdsrörelsen!

Det är naturligtvis med en viss tyv kan jag vågat hörsamma kallelsen, då det bland mina åhörare säkert finnes flera som sitta inne med större kunskap på detta område, särskildt hvad Angermanland beträffar än jag!

Ni torde därför öfverses med bristerna i framförandet och så till att den goda viljan och kärleken till ämnet som torde lysa fram i den lilla historik jag här vill söka framlägga och som visar här på allmänna sträfvan, till emändet af den höga utveckling, som vår hemslöjd vunnit för inträ-

dandet af den ölskadansperiod som var utmärkande för förra århundradets senare hälft.

Vi uppdelar nu för tiden vår slöjd pedagogiskt taget i skolslöjd, hemslöjd och konstslöjd. Hvad hemslöjden beträffar har den de äldsta anorna, och hvad den kvinnliga hemslöjden beträffar känna vi genom sägner och sågor att redan urfolket kände spånads-konsten.

Gudinnan Frigg var den kvinnliga slöjdens beskyddarinna och enligt H. Cavallius lysar hennes spånen än i dag från himmelen under namn af Friggas-tenen.

I äldsta tider klädde man sig här i Norden i djurhudar men så småningom kom man att taf djurens hår sno trådar till garn och detta utfördes med hjälp af spånstenen — en lång nedåt något gröfre pinne som man fäste spånstenen vid och bringade taf rödra gegenom en rörelse af tenen emot högra sidan eller knäet. Längre fram i tiden blef denna spånen mycket förbättrad genom att man i dess nedre hälft fäste en genomborrad sten eller trissa, s. k. sländtrissa, och spånstenen synes från den tiden fått namnet sländ-a. Genom den ökning i tyngden som sländtrissan gaf rölerade pinnen hastigare och tråden snoddes eller spånns raskare.

Tryck 72 Q Br.

Tillkomstår 1910

Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

Teknisk
(Bj)
slöjd

Om Hemslöjden.

Föredrag af fru **Stina Rodenstam.**

Vid hemslöjdsutställningen i Sollefteå den 2—5 juli 1910.

(Separataftryck ur Norra Sveriges Landtmannatidning.)

Det går igenom vårt land i dessa tider starka strömningar i olika riktningar.

Rörelser som vilja nedbryta det gamla för att ersätta det med något nytt som man tror vara bättre i stället.

Men ock rörelser, som vilja samla, bevara och värda det gamla och som söker att bygga vidare på den grund, som i idoghet, möda och trohet lagts af de gamla, som än i dag tala sitt språk till oss i historia, sägner, visor och sånger och igenom den odling de lemnat i arf efter sig.

Sällt det folk, som värddar fädrens minne, pietetsfullt värddar det arf de gifvit.

Min uppgift skall i dag vara att tala om en sådan rörelse af bevarande art, nämligen hemslöjdsrörelsen!

Det är naturligtvis med en viss tvivelkan jag vågat hörsamma kallelsen, då det bland mina åhörare säkert finnes flera som sitta inne med större kunskap på detta område, särskildt hvad Angermanland beträffar än jag.

Ni torde därför öfverse med bristerna i framförandet och se till att den goda viljan och kärleken till ämnet som torde lysa fram i den lilla historik jag här vill söka framlägga och som visar hän på allmänna sträfvanden, till ernåendet af den höga utveckling, som vår hemslöjd vunnit före inträ-

dandet af den dekadansperiod som var utmärkande för förra århundradets senare hälft.

Vi uppdelar nu för tiden vår slöjd pedagogiskt taget i skolslöjd, hemslöjd och konstslöjd. Hvad hemslöjden beträffar har den de äldsta anorna, och hvad den kvinnliga hemslöjden beträffar känna vi genom sägner och sagor att redan urfolken kände spånadskonsten.

Gudinnan Frigg var den kvinnliga slöjdens beskyddarinna och enligt H. Cavallius lyser hennes spånten än i dag från himmelen under namn af Friggstenen.

I äldsta tider klädde man sig här i nordnorden i djurhudar men så småningom kom man att af djurens hår sno trådar till garn och detta utfördes med hjälp af spåntenen — en lång nedåt något gröfre pinne som man fäste spånaden vid och bringade att rotera genom en rörelse af tenen emot högra sidan eller knäet. Längre fram i tiden blef denna spånten mycket förbättrad genom att man i dess nedre hälft fäste en genomborrad sten eller trissa, s. k. sländtrissa, och spåntenen synes från den tiden fått namnet slända. Genom den ökning i tyngden som stentrissan gaf roterade pinnen hastigare och tråden snoddes eller spans raskare.

Efter sländan kom den s. k. långrocken, ett storchjuligt redskap (som egentligen hade till uppgift att sätta sländan i rörelse, kraftutväxlingen skedd med handen, men i senare tid försågs långrocken understundom med trampa som vår nuvarande spinnrock. Sländan har århundraden igenom användts som spånadsredskap och jag hörde häromdagen att man på åtskilliga ställen i Dalarna ännu begagnar den, och i Härjedalen kunde man för inte länge sedan på vägar och stigar möta kvinnor som gingo och spunno. Man hade spånadsmaterialet fäst antingen med en rem eller näfverrensa kring hufvudet (däraf torde ordet rockhufvud härleda sig) eller i en påse under armen, eller fäst vid en annan pinne i vänster hand.

Flera ännu levande personer ha sett långrocken i bruk i Ångermanland och kanske finnes den än i dag på något ställe kvar i bruk i Ångermanland.

Långrocken efterträddes af vår nuvarande spinnrock, som uppfanns i Braunsvig 1530 af en bildhuggare — hos oss gjordes den först i Stockholm af en svarfvarer som hette Kneutz; den äldsta jag har hört vara funnen här, här årtalet 1580.

Här i Ångermanland har man ju i flere socknar förfärdigat spinnrockar och i början af 1800-talet var Nordingrå socken därför vida berömd.

Spånadsvaror hade alltid en god åtgång och såväl män som kvinnor ägnade sig åt spånadskonsten.

Skatterna betalades långa tider igenom med garn i flera landskap och Stjernhök säger i företalet till Dalalagen »att Helsingarna sedan turminnes tider idkat spånad och väfveri, och af lärft betalat sina skatter, ja ock med lärft ha de betalat en del af sina prästrättigheter». Helt säkert kan det samma ha sagts om Ångermanlänningarna, om hvilka man vet att de varit nordens förnämsta linodlare — och äro de som efter 1740-talet stått främst i spånad och lärftstillverkning.

Abraham Hülphers säger i sin beskrifning om Ångermanland 1779 »att i Nätra socken förekom en betydande tillverkning af finare och gröfre väfnad, och att linsäddet i senare tider ansenligt blifvit utvidgat så att ingen ort i Norrland därför vunnit sådant beröm som denna socken». Vidare heter det hos samma författare: Väfnad har i senare tider äfven gjort denna socken ryktbar och bidragit till dess förkofran. Ingen allmoge i riket har ännu därmed hunnit så vida som dessa Nätra-bor. För omkring 30 år sedan (d. v. s. i midten af 1700-talet) väfdes här som i andra nordanskogssocknar utan särdeles uppmärksamhet. Men då vid den tiden några hedervärda kvinnor här rätt funno linets godhet, begynte de ické allenast själfva uppöfva konsten med finare lärfts väfning samt därtill vid sin hemvist ökade väfstolarne och förbättrade åtskilliga inrättningar utan ock genom undervisning bland flera socknens kvinnfolk gjorde detta näringssätt så begärligt, att inom några år de finaste lärftstillverkningar hos allmogen ock kunde fortsättas.

1760 var väfnaden sedan till den höjd, att lärftet väfdes i väfskjedar på 2,000 rör och ända 72 passmars bredd, som i godhet ické eftergäfvo de HOLLÄNSKA.

Helsingarna och Ångermanlänningarna tyckas vid denna tid riktigt ha täflat om linodling och tillverkning och vid riksdagarna år 1747 och 1751 gjordes åtskilliga författningar om premier och belöningar. Flera sådana ha här i trakterna blifvit utdelade, isynnerhet af den skådepenning, som slogs 1751 med konungens bröstbild å ena sidan och ett kvinnfolk med spånrock på andra sidan och med inskript: »Till heder för den kvinna som fint och snällt kan spinna».

Troligen finnes i kärt förvar hos släktingar eller andra intresserade några af dessa silfverbägar, som gafs för flit och oförtrutethet i arbetet af riksens höffliga ständer t. ex. till

prossinn
gångers

Trolig

var hos

serad

bägare

en tid

skicklig

Heder

grunden

upprätt

Ols-dot

Det

först i

Henn

ter i B

talet så

från Ri

sad flit

Prostin

och pro

drå utv

midten

premier

lades å

lärftet

9 kva

pasman

belönad

ah. 73

med 11

de håll

Från

andra s

nens m

igenom

i Nätra

väfnads

kvinnor

så skiel

premier

germanl

den kon

så att

och lärft

liksom

germanl

ber såld

och Upp

utomlan

Här i

pröstinna Törnsten eller hennes föregångerska.

Troligen finnes här kvar i kärt förvar hos släktingar eller andra inträdeserade premier i form af medaljer, bågare eller kannor, visande hän till en tid af en högt uppdrifven konstskicklighet.

Hedern af att så att säga ha lagt grunden till det linneinstitut, som här upprättades tillkommer hustru Sigrids-Olsdotter i Vik i Nätra.

Det var också hon som erhöll den först utdelade premien.

Hennes dotter, hustru Marta Olsdotter i Bräms mötogs i början af 1750-talet såväl bågare som kannor af silfver från Riksbankens höglofliga ständer för visad flit uti linspinning och väfnad. Pröstinna Törnsten, född Stenklyft, och prästen Norrbergs mor i Gudmundrå utvidgade väfnadskonsten och från midten af 1700-talet ägde en ordnad premiering rum. Premiärlärfvet stämpelades af prästen och länsman. Premiärlärfvet väfdes efter hvad jag tror i 9 kvalitéer, premierna utgick efter passantalet så att 45 passmers lärfvet belönades med 3 öre silfvermynt pr aln. 72-passmers som var det finaste med 11 öre. Ett lod finaste tråd kunde hålla 4,000 alnar.

Från Nätra spred sig konsten ut till andra socknar, dels genom att utsocknens män tog gifte därifrån och dels igenom att kvinnor utifrån togo tjänst i Nätra för att lära sig spånads- och väfnadskonsten. Snart nog blefvo kvinnorna i alla nordanskogsocknar så skickliga i väfnad och spånad att premiärlärfvet väfdes i hela norra Ångermanland — och efter några årtionden kommo de södra socknarna efter, så att hela Ångermanlands linodling och lärfvetstillverkning stod i högt flor liksom också damastväfnaden. Det Ångermanländska linet och dess produkter såldes till Hernösand, Stockholm och Uppsala och linet så litet gick utomlands till Tyskland och Frankrike.

Här i Sollefteå var nog Pål-

messomarknaden en liflig bylestid.

De pengar som behöfdes för skatter och helgdagskläder inflöto genom linodlingen, som både i Helsingland och Ångermanland sköt ytterligare fart genom anläggandet af de två första linnefabrikerna i landet, nämligen Flors utanför Söderhamn, privilegierad på 1730-talet och Hernösands linnefabrik privilegierad 1742. Båda väfdes af i stugorna spunnet garn. Dessa fabrikers förnämsta produkter voro afsedda att fylla behöfvat af tyger till dräkter som man annars tog utifrån.

Man arbetade där dräll, damast, attlas, kolmink och kypert, och gick så hand i hand med hemslöjden.

Då spånadsvaror under tidernas lopp blifvit så efterfrägade funderades naturligtvis mycket på huru man skulle kunna få en spinnrock som på en gång spann flera trådar och 1760 uppfann en engelsman en maskin på hvilken man kunde spinna 24 trådar på en gång, men befolkningen blef ursinnig på honom, menande att han med sin maskin skulle taga brödet ifrån dem. De stormade hans hus och förstörde hans maskin. Själ dog han i armod på ett försörjningshus i Nottingham.

Men blott några få år senare kom en annan engelsman fram med en likartad spinningsmaskin på hvilken han 1796 tog patent och denna maskin infördes snart nog till Sverige — nämligen till Norrköping.

Att såväl dessa maskiner, som maskinväfstolarna, som samtidigt uppfunnos, skulle åstadkomma en fullständig revolution inom den gamla kända slöjden var ju gifvet. Alla veta vi huru dessa maskiner alltjämt förbättrats och numera drifves med ånga och elektricitet.

Den gamla här omtalade bondeslöjden hade mest legat i kvinnornas händer och i Ångermanland uppnåddes ett välstånd öfverallt som var påfallande. — Hülphers säger: »Att endast de ä

fattiga som sakna en husaktig hustru, på hvilken idoga, nätta och sparsamma hushållning Angermanlands välstånd hvilat uti högst betydande mån».

Genom fabrikerna drogs den gamla hemslöjden in under storindustriens jättetillväxningar och det bjödes ofta den mindre bemedlade dåligt dussinkram i stället för den hemslöjdade enkla redbara varan.

Dittills hade man satt en ära uti att allt som behöfdes för gårdens behof tillverkades inom densamma och vid brasans sken satt man de långa vinterkvällarna vid upptornade skyar af den bästa finkardade ull eller doftande lintottar, som vid rockarnas snurr förvandlades till det präktigaste garn för olika behof, och vid samma brasa, möjligen förstärkt med torrvedsblosset på murkanten; slöjdade mannen husbehöfsslöjden och kanske äfven till afsalu eller täljde en gåfva åt mor eller syster eller åt henne, som snart skulle bli hans brud.

Inte sällan tonade under dessa trefna kvällsstunder folkvisans melodier eller berättades af gammelfar eller gammelmor huru man haft det i flydda tider. Det var folksagornas och de muntliga traditionernas högtidsstunder. Inte sällan sågos barnen lyssna med spänd uppmärksamhet tills de omsider somnade emot ullkorgen eller mors knä.

Det var samhörighet och hemkänsla öfver det hela, och jag tror att de af oss som varit med om en sådan kvällsstund vid hemmets hård känna oss varma vid tanken därpå.

Icke blott lärfter af finare och gröfne slag väfdes utan äfven konstnärligt sammansatta mönster utfördes i linnväfnader och särskildt här i A. ha vi haft en gammal damastslöjd, som utställningen här bär vittne och som har stått mycket högt.

När denna ädla och fina hemslöjd åter väckts till lif och blomstring så var provinsen där nere återeröfrat en förmögenhet. Vi veta att målmedvetna

sträfvanden i den riktningen redan kröntes med prisvärda resultat.

Kan ej premiärlärfstillväxningen konkurrera med fabrikerna och åter komma i farten i dessa bygder, så finnes det ändå så mycket annat konstnärligt i hemslöjdsväg att ta upp igen som är af den art att fabrikerna aldrig kunna ge det samma konstnärliga prägel.

Den konstnärliga hemslöjden utföres ej blott af linnestoff utan äfven af ull, trä, järn eller andra metaller.

Den bekante statsmannen och författaren Ernst Moritz Arnt yttrar i skildringen af sin 1804 företagna resa genom Sverige »att man sällan kan få se mera nätta och prydliga åkerbruksredskap än hos Angermanlands och Helsinglands inlevånare och detta gäller äfven om alla sorters husgeråd, alla sådana saker ända till det minsta gör den svenske bonden själf; han är en stor tusenkonstnär, ty han förstår att tillika göra det starka prydligt».

Arnt menar att den svenske bonden af denna orsak är rättfram i sitt hvardagslif — oberolende som han är af andra — och i sitt krigarlif, en fruktansvärd soldat.

Hülphers säger om socknarna i Angermanland:

Norra socknarna.

Sidensjö: Väfnad idkas ej allenast till eget behof utan ock till afsalu, hvarföre äfven mycket lärfter härifrån föryttras. I senare tider hafva dessa socknebor däruti sökt likna Nätra, så att här väfves merändels 2- till 3,000 alnar finare lärft i hvarje bondgård till afsättning. Handeln med egen afvel sker dels på närmaste marknader i orten till Hernösands bergerskap dels ock om vintern på Hedemora, Uppsala, Sala och andra städer, dit allmogens färdas med sina varor. Utan väfnad, lin och victualier säljes äfven härifrån träskedar, som sockneborna förfärdiga och måla med i fernissa kokad

af odugligt linfrö. Handtværkarn göra ur, snickra och förfärdiga flere slags träkärl till salu. Kvinfolken sysselsättas hela vintern med spånad och väfnad, hvarvid äfven karlarnes öfta äro behjelplice.

Anundsjö: Väfnad idkas mer än förr i denna socken äfvensom linsäde, så att årligen både lärft och lin härifrån försäljes. Finare väfnader har ock i senare år tilltagit, sedan Nätraborna därtill gifvit anledning.

Själlevad: Linsäde och väfnad har utvidgats under senare tid, och åtskilliga ha äfven här blifvit hedrade med silfverstycken och förfärdiga årligt nu vackra premiärlärfter.

Utom mest vanliga handtværkare finnes här bland allmogen någje andre, såsom glasmästare, urmakare, sadelmakare, smed och en som gör väfskedar. Trädskedar göres här i myckenhet till försäljning. En del sockenboer snickra, svarfva, mura o. s. v., så att de i allmänhet berömmas för handslöjder.

Arnäs: Väfnad och linplantering har i senare tid blifvit en god näringsgren så att 8- till 10,000 almar lärft nu årligen försäljas. I denna socken fans också tunnbindare, äfven en som beredde Carduansskinn och flere som förfärdigade laggkärl och trädsaker hvaraf årligt något försåldes. Kvinfolkens idoghlet, som mycket berömmas, har ock gagnat orten.

Grundunda: Väfnad förekommit och premieringslärfter tillverkades en tid, men i senare tid för penningebrist minskad. Säm skmakare, skinnberedare m. fl. Här förfärdigas och svarfvas allehanda trä saker, stolar, schäser samt dylika arbeten försäljas årligen, äfven byggas båtar och andra fartyg.

Nordmaling: Till eget behöf förfärdigas ylle, linne och bomullsväfnader. Utom flere slags färgning till husbehöf sägs vackert grönt af björklöf. Sättsmakare. Beröm tilldelas en för konstskicklighet, som

hopsatt ett porslinsfat med genomdragna trådar, så att det kunde nyttjas, »hvilket intygar att här ock finnes konstnärer».

Södra socknarna.

Häggdånger: Väfnad har i senare tid så ökat, särdeles med linne, så att finare och gröfre lärft säljes; ylle och bomullstyg förfärdigas äfven till egna behöf.

Nora: I Bjorås by bruka 2 bröder ståltrådsdragteri, som de lärt af sina fäder.

Bjärträ: Gröfre lärft föryttas härifrån, särdeles vid Kramfors marknad.

Nordingrå: Finare och gröfre lärft väfves, äfven till salu. Här idkas äfven mycket svarfning och smide, så att landet merendels härifrån betjenas med spinnrockar och liar.

Ullånger: Någon väfnad, victualier och annan afvel föryttas årligt på bytesplatsen vid Utviks by. En del af dessa sockenboer föryttra dock själfva sina varor om vintern.

Widbyggerå: Väfnad med finare lärft har i denna och flera socknar i senare år ökat särdeles genom ditgifte qvinnfolk från Nätra.

Ej blott linneväfnader utfördes i gamla tider, utan äfven yllväfnader. Inte sällan såsom till dräktdeklar, bonader, täcken och ryor för husets behöf eller till afsalu färgades garnet i lag, kokt af blommor och löfmossa och laf. Äfven denna konst ha här, som på andra ställen, fått ge vika för nyare saker, som bjudits i dess ställe. Växtfärgningen utträngdes af en synnerligen ovärdig konkurent, nämligen tjärfärger, i små påsar utportionerade till billigt pris, tillsaluhållna t. o. m. i den mest undagömda vrå. Vi ha haft påsfärgerna länge nog för att veta hvad de gå för, de ge en färgton som är simpel och skrikande, och falla för första väta och sol. Kopparbergs lä

har heder af att ha tagit initiativet till växtfärgningens återupplifvande och i Mora ges nu hvarje sommar en sådan kurs — alla dessa kurser liksom Gefleborgs läns hushållnings-sällskaps kurser i Redenstamska skolan i Hudiksvall ha ledts af vår förnämsta kännare på detta område, fröken Beda Larsson i Mora. Och hennes elever börja nu att i olika landsändar omsätta sina kunskaper i kurser eller färgning för eget behof eller för andra.

Det är en värdefull kunskap vi återfå till våra svenska hem i växtfärgningskonsten. (

Det behöfs inga märkvärdiga växter, inga långa vandringar för att insamla dem, det är enkla vanliga saker, som växa i närmaste backe eller skogslända. Gran och en, al och björk, mjölon och pors, lafvar och ljung m. fl.

För hundra år sedan insåg man nytan och betydelsen af växtfärgningen i det att lifmedikus Vestings bok »Lafvarnas färghistoria» inköptes för kyrkornas medel i hela landet på konungens önskan.

Växtfärgningen är så att säga grunden för en ädel och harmonisk textilslöjd af yllestoff, och den grunder bör läggas så fort som möjligt hvarhelst man söker att återupplifva den gamla textilslöjden.

Att man redan här på orten umgås med planer för den sakens realiserande vet jag; och jag vill säga, att som växtfärgningen är den hållbaraste hemfärgning, vi hittills känna, såsom vi se af utställningens gamla föremål så har den ock åter framtid för sig ibland oss.

Fröken Larsson har deltagit med växtfärgade garner å utställningarna i både Buda-Pest och Wien under det sista året och hennes profkollektion däraf samt Herbarieexemplar af färgväxterna, med prof af den färg, hvarje växt ger, har därute tillvunnit sig betydligt uppmärksamhet.

Hemslöjd lönar sig blott den anpassas efter förhållandena.

Husbehofsslöjden lönar sig alltid att utföra hemma — och hemslöjd af mera konstnärlig art lönar sig också. Det blir billigare i längden, om jag pryder mitt hem med gardiner, möbeltyg, mattor och bonader som jag själf utfört, än om jag skaffar mig en fabriksvara, som i hållbarhet ej kan mäta sig med den hemslöjdade varan, och som ej för mig och de mina har samma värde när det gäller att fästa oss vid hemmet med kärlekens band. Ett hem där jag lagt ner mina käraste tankar, minnen och förhoppningar i den slöjd, jag där utfört, är mig kärare och dyrbarare än ett hem, som jag skapat åt mig genom idel fabrikslöjd.

Hemslöjden väcker kärlek till hem och härd, och binder vid fosterlandet mången, som utan dess hjälp kanske skulle lämnat detsamma.

Gör edra hem ljusa och glada!

Begagna de gamla mönsterna och färgställningarna!

Gif det ditt eget landskaps prägel, genom att varsamt och pietetsfullt lära af det gamla och på nytt ingjuta det i det nya du skapar, den anda, som en gång hvilade öfver Nordanland!

Är du oviss själf om hvad som är det rätta, har du ej tid att så fördjupa dig i frågan att eget forskande visar vägen, gå då till de ledande krafterna i den nutida hemslöjdsrörelsen här på orten — du får där hjälp och råd och du blir med om att bygga på den goda grund, som de gamla lagt.

Hvad som nu först bör framarbetas här är väl damasttillverkningen och isynnerhet sådan för möbelbeklädnad. Premiälärftet torde alldrig kunna drivas upp till sin gamla utveckling — åtminstone skulle det ekonomiska resultatet ej mer kunna bli detsamma, men att man bör söka utföra sådant premiälärftigen för att använda till prydnadsslöjdens behof, såsom att sy hälsömmar o. d. på är ju synnerligen lämpligt ett ädla och härligare tyg att bearbeta

för spetsartade sömnader finnes väl knappast. Vi se här inne å utställningen 3- och 4-klassigt nytt premiärlärf och man stannar inför detta med beundran (— huru skulle inte då 9- å 10-klassigt ta sig ut — det måste vara en underbar hemindustri.

Hemslöjden af yllestoffer har här liksom annorstädes haft en för provinsen egenartad prägel. Det är en intressant samling vyer, utförda från 1632 till in på 1800-talet; egenartade i mönstersättning mer än i färg.

Provinsens egenartade färgsättning i textilslöjden gör sig mest gällande i de s. k. fälltäckena = tjocktäckväfnaden, för att lättast uppfatta detta hänvisas till Gräningsafdelningens gamla saker och en ny väf från Fjällsjö. Med dessa som utgångspunkter torde litet var kunna finna den Ångermanländska färgsättningen i likartade väfnader på de flesta af utställningens sockenafdelningar.

Vi se i hemslöjden nej blott en ekonomisk fråga, affärsintresset får nej gå i första rummet, utan först måste vi räkna denna rörelse som en fostrande makt. Hemslöjdsrörelsen är om den ledes rätt en verklig kulturrörelse.

Förra årets utställning i Stockholm af svensk allmogekonst från skilda delar af landet, gaf ett starkt intryck af att en sund och sann kultur genom denna rörelse höll på att arbeta sig fram i bygderna till gagn för individerna och hemmet, och till ädel och konstnärlig njutning för en hvar, som lärt sig att skatta verkligt gedigna värden.

Men arbetet öfven på detta område måste bedrivas målmedvetet — arbetsintensiteten måste höjas, man får inte ta hemslöjden som ett modernt tidsfördrif, som skall ersätta virkning och broderi på filt — utan man måste tänja ut de små stunderna genom att till det yttersta taga vara på tiden.

Tro nej att det endast var vid kvällsbrasan de gamla syslade med sin hemslöjd — nej arla och särta voro de i farten.

I våra hem skola vi söka få allt bekvämt och bra för arbetets utförande, onödigt krimskrams bör bort.

Hemslöjdsrörelsen skall hjälpa oss att åter få in i våra hem en mera personlig karaktär bärande landskapets kynne. Vi skola försöka att lära känna vår egen slöjd och dess karaktär — och därtill ges utmärkta tillfällen vid utställningar såsom denna.

Hemslöjd och landtbruk äro som bror och syster. Landtbruket är ju ett säsongyrke, genom hemslöjden utfylles tiden på ett fostrande sätt, och om det ges de unga tillfälle att få en egen liten inkomst på detta sätt, så blir inte längtan ut — bort till staden eller Amerika — lätt väckt.

Det klagas öfver arbetsbrist i städerna, och brist på arbetskraft på landet.

Genom hemslöjden, såväl den manliga som kvinnliga, skall kärleken till lifvet ute på landet åter växa fram. Hemslöjdsrörelsen är en rörelse af nationell art. Säregen för de olika provinserna; den kan lefva upp ögen och blomstra endast på fri grund, af egen inneböende drift — ledas ut på villorvägar, bli konstlad och öfverstädd af folket — nej, folkets egen fria konst är det.

Heder åt dem, som i samma tider troget och tråget arbetat emot målet — den största hållbarhet och den största konstnärlighet.

Hvad vi få se och lära på denna utställning måste fröjda våra sinnen.

Vi ha fått se en konstnärligt lagd, gedigen grund, och ett målmedvetet vidare byggande på den grundens börskje.

Här, som hos de andra torde behöfvet af ekonomisk hjälp vara den första betingelsen för att kunna arbeta fram slöjden på ett för ortens folk egenartadt sätt. Det behöfs i respektive bygders hemslöjdsarbete ett förlagskapital, dels för att kunna betala råvaran som behöfs för den slöjdande, och dels för att till våra magasin finlösa de för

diga alstren. Skall det vara som sig bör med hemslöjden, måste den få utfylla de ledigaste tiderna i landtbe-folkningens lif — man kan inte begära af mången, att hemslöjdsalstret skall få vara obetalt tills det genom maga-sinet eller hemslöjdsföreningen vinner köpare — utan man måste ha pengar till inlösen af den färdiga varan.

Det är inte små ekonomiska uppoff-ringar en hel del enskilda ifrån för hemslöjdsrörelsen fått göra, och det var med glädje och tacksamhet vi alla förnummo, huru som just härifrån orten motioner under våren frambruos i såväl första som andra kammaren, om ekonomiskt understöd åt de i orten själfständigt verkande hemslöjdsföre-ningarna. Och vi vänta och tro, att Sveriges landtmän inom kamrarna fullt skola förstå betydelsen af att ett så-dant anslag beviljas. Det är arbets-

glädje som behöfs i våra svenska landt-hem igen; få medel kunna som en folk-lig hemslöjd skapa fram denna arbets-glädje, som öppnar blicken för den rikedom och mångsidighet som ligger i arbetet utte på landet och lifvet där jämfördt med lifvet i städerna och i synnerhet i industrisambällen. Hem-slöjdsarbetet utvecklar skönhetssinnet, och vårt folk skall som en gång förr i enlighet med Arnsts iakttagelse känna trefnaden och oberopendet i sitt hvar-dagslif, som en motsats till våra dagars utvandringslusta.

Ja, frågan är af stor fosterländsk betydelse och heder som sagt till den, som i likhet med detta mötes besty-relse vill arbeta för vår svenska folk-slöjds pånyttfödelse och utveckling.

Måtte Ångermanlands hemslöjd lef-va, blomstra och bära frukt till gagn för nutid och framtid!